

Ministerieel besluit tot voorlopige opheffing van de bescherming als monument van de Herberg In Het Canon in Tervuren (Vossem)

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.2.1, 3°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 8, §1, 2°.

Procedurestappen en vormvereisten

Dit besluit kwam tot stand volgens de procedurestappen en de vormvereisten, beschreven in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.2.3 tot en met 6.2.5;

De volgende procedurestappen en vormvereisten zijn vervuld:

- de opheffing van de bescherming als monument werd onderzocht;
- de bevindingen van het onderzoek zijn opgenomen in een opheffingsdossier;
- advies over de opheffing van de bescherming van het onroerend goed werd gevraagd aan de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed op 19 juni 2023;
- de behandeling van het advies is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

Motivering

De Herberg In Het Canon, Dorpsplein 10 in Tervuren (Vossem) werd op 27 mei 1975 beschermd als monument bij koninklijk besluit. Dit besluit werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 9 september 1975.

In het beschermingsvoorstel van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 1970 wordt het te beschermen goed aangeduid als een oude landelijke afspanning met redelijk goed bewaarde voorgevel die een landschappelijke eenheid vormt met de als monument beschermde Parochiekerk Sint-Paulus in de dorpskom van Vossem.

De Herberg In Het Canon werd in de periode 1970-1977 ingrijpend gerestaureerd. Het originele leien dak werd hierbij vernieuwd in licht gewijzigde dakvorm met toevoeging van drie nieuwe dakkapellen. De originele vensteropeningen onder houten latei werden hierbij vervangen door traditionele kruisvensters onder dubbele ontlastingsboog. De gevelindeling van de zuidwestelijke zijpuntgevel werd aangepast, waarbij historische

vensteropeningen werden dichtgemetseld en nieuwe vensteropeningen werden toegevoegd. Ook het interieur van de herberg werd in die periode aangepakt, waarbij de historische balkenplafonds en originele vloer- en wandafwerking werden vernieuwd en nieuwe historiserende schouwmantels werden toegevoegd. Slechts een beperkt aantal originele erfgoedkenmerken en -elementen bleven behouden.

Artikel 6.2.1, 3° van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 staat de gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing van een bescherming omwille van het algemeen belang toe. De parlementaire voorbereiding stelt daarbij het volgende: "door een wijzigende context kan het algemeen belang immers geëvolueerd zijn ten opzichte van het algemeen belang ten tijde van de bescherming".

In functie van een algemene evaluatie van het beschermd bestand in Vlaanderen die als doelstelling heeft om een dynamische selectie van de essentiële en representatieve getuigen van het leven in Vlaanderen te vrijwaren, wordt het beschermd erfgoed getoetst aan de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde.

De evaluatie van het beschermde bestand in Vlaanderen is gebaseerd op:

- de erfgoedwaarde zoals vermeld in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 2.1, 26°: de archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, technische, ruimtelijk-structurerende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige of wetenschappelijke waarde waaraan onroerende goederen [en de cultuurgooederen die er integrerend deel van uitmaken] hun huidige of toekomstige maatschappelijke betekenis ontleen;
- de vijf selectiecriteria die gehanteerd worden in functie van bescherming en die het afwegingskader vormen om het onroerend erfgoed te waarderen:
 - 1° zeldzaamheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed uitzonderlijk voorkomt in relatie met de geografische context, de historische context, het type of het oeuvre;
 - 2° herkenbaarheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een goed leesbare uitdrukking is van zijn oorspronkelijke functie, uitzicht of vormgeving, of van een belangrijke fase in de latere ontwikkeling daarvan;
 - 3° representativiteit: geeft aan in hoeverre het onroerend goed typerend is voor een geografische of historische context of een welbepaalde type of een bepaald oeuvre;
 - 4° ensemble: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een sterke samenhang vertoont tussen de verschillende elementen;
 - 5° context: geeft aan in hoeverre er tussen het onroerend goed en zijn directe of ruimere omgeving een sterke visuele of inhoudelijke relatie is.

De evaluatie van de erfgoedwaarden van de Herberg In Het Canon in Tervuren (Vossem) op basis van de erfgoedwaarden en huidige criteria voor bescherming is als volgt:

1° zeldzaamheid: herbergen of afspanningen in landelijke context uit de 18de eeuw zijn een vrij veel voorkomend erfgoedtype in Vlaanderen. In de wetenschappelijke inventaris zijn ongeveer 319 erfgoedobjecten opgenomen voor herbergen of afspanningen met één of meerdere erfgoedkenmerken uit de 18de eeuw, waarvan 127 beschermd. Ongeveer een negentigtal erfgoedobjecten hebben betrekking op een 18de-eeuwse afspanning of herberg beschermd als monument. Het beschermd goed is bijgevolg niet zeldzaam op Vlaams niveau.

2° herkenbaarheid: de Herberg In Het Canon in de dorpskern van Vossem was bij opmaak van het beschermingsvoorstel in 1970 wat betreft de erfgoedkenmerken en -elementen van het exterieur een vrij herkenbaar en gaaf bewaarde oude afspanning in een landelijke dorpscontext. Het betrof een witgekalkt, 18de-eeuwse verankerde baksteenbouw op natuurstenen plint van één bouwlaag onder leien zadeldak met bewaarde beluikte, rechthoekige vensters onder houten latei. De ingrijpende historiserende restauratie uit de periode 1971-1977 heeft de historische materialiteit en herkenbaarheid van het goed echter sterk aangetast. Veel van de originele erfgoedkenmerken en -elementen gingen verloren. De witgekalkte gevelafwerking werd verwijderd, de originele vensters onder houten latei werden vervangen door kruisvensters, de leien bedaking werd volledig vernieuwd, waarbij ook de dakvorm licht werd gewijzigd en dakkappen werden toegevoegd. De gevelindeling van de zuidwestelijke zijpuntgevel werd aangepast, waarbij historische vensteropeningen werden dichtgemetseld en nieuwe vensteropeningen werden toegevoegd. In het vernieuwde gevelparement werden de nog aanwezige bouwsporen uitgewist.

De herberg is door de ingrijpende restauratie- en aanpassingswerken uit de jaren 1971-1977 niet langer een gaaf bewaard voorbeeld van een oude afspanning of herberg in landelijke dorpscontext. Bij de restauratie gingen veel van de originele erfgoedkenmerken en -elementen in zowel het interieur als exterieur verloren waardoor het goed niet langer voldoende herkenbaar is voor bescherming als monument op Vlaams niveau.

3° representativiteit: de Herberg In Het Canon, Dorpsplein 10 in Tervuren (Vossem) is representatief voor de historische bebouwing van het landelijke dorp in de 18de eeuw, dat in Vossem gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van oude afspanningen, herbergen en boerenhoven. Het goed werd op een niet nader te bepalen ogenblik verbouwd tot woning, waarbij het zijn oorspronkelijke functie als herberg of afspanning verloor. Behoudens de gevelsteen met jaartal en opschrift is de oorspronkelijke functie van het erfgoedtype niet meer afleesbaar in de nog aanwezige erfgoedkenmerken en -elementen. Het interieur van de Herberg In Het Canon werd in de periode 1971-1977 vernieuwd, waarbij nieuwe schoorsteenmantels geplaatst werden in een historiserende stijl. In het interieur zijn als dusdanig geen erfgoedkenmerken en -elementen meer aanwezig die de functie van het erfgoedtype in herinnering brengen. Het beschermde goed is louter op basis van het exterieur en de aanwezige gevelsteen slechts gemiddeld representatief op Vlaams niveau.

4° ensemble: Van de herberg of afspanning met omhaagde tuin en enkele oude, in vorm gesnoeide taxussen, gekasseid toegangspad en een bijgebouw werd enkel de oude afspanning in 1975 beschermd. De bewaringstoestand van het interieur van de herberg voor de aanvang van de restauratiewerken in de jaren 1971-1977 is niet gekend. In het beschermingsvoorstel van 1970 wordt niet ingegaan op de erfgoedkenmerken en -elementen van het interieur. Op basis van de actuele toestand werd vastgesteld dat de ingrijpende historiserende restauratiepraktijk van de jaren 1970 zich eveneens heeft doorgezet in het interieur. De historische materialiteit en herkenbaarheid van het interieur werden sterk aangetast. De historische balkenplafonds met moer- en kinderbalken werden vernieuwd met slechts beperkte recuperatie van originele constructieve elementen. De vloer en -wandafwerking werd volledig vernieuwd, evenals het binnenschrijnwerk. In de voornaamste ruimtes op de gelijkvloerse verdieping werden nieuwe historiserende schouwmantels aangebracht (gotische schouwmantel en bakstenen schouwmantel met houten kraagstukken en schouwbalk). Onder het volume bleef evenwel een gewelfde kelder bewaard. Door de ingrijpende restauratie- en aanpassingswerken uit de jaren 1971-1977 werd het historische ensemble in sterke mate aangetast. De restauratie heeft de historische materialiteit en het uitzicht van zowel

exterieur als interieur aangetast. In het interieur werd vastgesteld dat slechts een beperkt aantal erfgoedkenmerken en -elementen bewaard bleven (voornamelijk enkele gerecupereerde constructieve elementen van balklagen en kaspant).

Door de ingrijpende restauratie- en aanpassingswerken in de jaren 1971-1977 gingen veel van de originele erfgoedkenmerken en -elementen in zowel het interieur als exterieur verloren. Het ensemble is in haar huidige voorkomen ontoereikend voor bescherming als monument op Vlaams niveau.

5° context: de Herberg In Het Canon is gelegen aan het Dorpsplein aan de noordelijke zijde van de Parochiekerk Sint-Paulus in de historische dorpskern van Vossem. De dorpskom van Vossem met de Voervallei werd beschermd als dorpsgezicht. In de dorpskom vormt de Sint-Pauluskerk met haar oude kern en nog Romaanse delen samen met het ommuurde kerkhof het meest waardevolle centrale element. Naast de Herberg In Het Canon vormt de Afspanning In de Posthoorn als 18de-eeuwse afspanning ook nog een restant van de historische bebouwing. Beeldbepalend voor het centrum is verder het 19de-eeuwse Huis De Smeth met een uitgestrekte omhaagde tuin. Voor het overige wordt de dorpskern gekenmerkt door een lintbebouwing met 19de- en 20ste-eeuwse panden, waarvan een aantal ingrijpend werden aangepast (bijvoorbeeld Dorpsstraat 14).

De Herberg In Het Canon is gelegen in een historisch waardevolle omgeving van de Voervallei en in de relatief gaaf bewaarde dorpskom van Vossem. De meest waardevolle restanten van de historische bebouwing zijn beschermd als monument. De omgeving zelf is beschermd als dorpsgezicht. De context van Herberg In Het Canon is bijgevolg relatief waardevol op Vlaams niveau. De erfgoedwaarden worden gevrijwaard door de bescherming als dorpsgezicht.

De hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde hebben geleid tot een gewijzigde context waarin de erfgoedwaarden onvoldoende zijn voor een bescherming van de Herberg In Het Canon in Tervuren (Vossem) als monument. De vrijwaring van de erfgoedwaarden middels een bescherming als monument is niet langer vereist omwille van het algemeen belang.

De bescherming als monument van de Herberg In Het Canon in Tervuren (Vossem) wordt opgeheven omwille van het algemeen belang.

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED BESLUIT:

Artikel 1. Het koninklijk besluit van 27 mei 1975 tot bescherming als monument van de oude afspanning 'In 't Canon' en de oude dorpswoning 'De Posthoren' in Vossem, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 9 september 1975, wordt voorlopig gedeeltelijk opgeheven.

Art. 2. Het beschermde goed de oude afspanning 'In 't Canon', Dorpsplein 10 in Tervuren (Vossem), waarvan de bescherming als monument voorlopig wordt opgeheven, bevindt zich op het perceel met de volgende kadastrale gegevens: Tervuren, 3de afdeling, sectie B, perceelnummer 121S (deel).

In het beschermingsbesluit van 27 mei 1975 wordt dit kadastraal omschreven als: Vossem, deel van het artikel 2156, sectie B, het perceelnummer 121M.

Het plan met de aflijning en de plaats van de aanplakking van het bericht over het openbaar onderzoek is opgenomen als bijlage 1 bij dit besluit.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van het beschermde onroerend goed waarvan de bescherming voorlopig wordt opgeheven, wordt als bijlage 2 bij dit besluit gevoegd.

Art. 3. In artikel 1 van hetzelfde koninklijk besluit van 27 mei 1975 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° De zinsnede "- Als monument worden" wordt vervangen door de woorden "Als monument wordt";

2° De zinsnede "de oude afspanning "In 't Canon" Dorpstraat 2 en" wordt opgeheven;

3° De zinsnede ". - voor het gebouw, gelegen Dorpstraat 2: Vossem, deel van het artikel 2156, sectie B, het perceelnummer 121 M (9a), eigendom van KUMPS Roger, Theodoor, Constant (°Vossem 15/05/1933) en echtgenote DEVRIES Hilda, Josephina (°Herenthout, 6/11/1941) samen wonende te Vossem, Dorpstraat 2" wordt opgeheven.

Brussel, 06/10/23

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Getekend door:Matthias Diependaele (Sig
Getekend op:2023-10-06 17:51:02 +02:0
Reden:Ik keur dit document goed

Vlaamse
overheid

Matthias DIEPENDAELE